

EUROPEAN
COMMISSION

Brussels, 17 June 2014
COM (2014) 357 final

**COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN
PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL
COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS**

concerning the European Union Strategy for the Adriatic and Ionian Region

ME

**SAOPŠTENJE KOMISIJE EVROPSKOM PARLAMENTU, SAVJETU,
EVROPSKOM EKONOMSKOM I SOCIJALNOM KOMITETU I KOMITETU
REGIONA**

o Strategiji Evropske unije za jadransko-jonski region

Sadržaj

1.	UVOD.....	3
2.	IZAZOVI I PRILIKE	4
2.1	IZAZOVI.....	4
2.2	PRILIKE.....	5
3.	ODGOVOR: AKCIONI PLAN.....	6
3.1.	PLAVI RAST	7
3.2.	POVEZIVANJE REGIONA.....	8
3.3.	KVALITET ŽIVOTNE SREDINE	9
3.4.	ODRŽIVI TURIZAM	10
4.	UPRAVLJANJE I SPROVOĐENJE	10
5.	VEZE S POLITIKOM EU.....	12
6.	ŠIRE VEZE	12
7.	ZAKLJUČAK	13
DODATAK	MAPA STRATEGIJE EU ZA JADRANSKO-JONSKI REGION	14

1. UVOD

U ovom saopštenju su iznijete potrebe i potencijal za pametan, održiv i inkluzivan rast u jadransko-jonskom regionu. On obezbeđuje okvir za koherentnu makroregionalnu strategiju i Akcioni plan za rješavanje izazova i korišćenje prilika putem saradnje među zemljama učesnicama.

Taj region je funkcionalno područje koje definiše prvenstveno bazen Jadranskog i Jonskog mora. Pošto obuhvata i veliku površinu kopna, on morska, priobalna i kopnena područja tretira kao međusobno povezane sisteme. Zbog pojačanog kretanja robe, usluga i ljudi uslijed pristupanja Hrvatske Evropskoj uniji i zbog mogućnosti da i druge zemlje regiona pristupe Evropskoj uniji, zaleda luka imaju važnu ulogu. Pažnja posvećena vezama između kopna i mora ističe i uticaje neodrživih kopnenih aktivnosti na priobalna područja i morske ekosisteme.

S obzirom na to da za više od 70 miliona ljudi predstavlja dom, ovaj region igra ključnu ulogu u jačanju geografskog kontinuiteta u Evropi. Ova strategija je zasnovana na Jadransko-jonskoj inicijativi¹, koja okuplja osam zemalja. Mapa je data u prilogu. Strategija ostaje otvorena i za druge partnere u regionu.

Prosperitet, putem trgovine i preduzetništva, omogućiće ovom regionu da prevaziđe ekonomsku krizu. Narodi koji tu žive zasluzuju bolju perspektivu za zaposlenje, veću pokretljivost, sigurnije i bolje integrisano snabdijevanje energijom, kao i bolji kvalitet životne sredine.

Savjet Evrope je u decembru 2012. godine uputio zahtjev Komisiji da do kraja 2014. godine predstavi Strategiju EU za jadransko-jonski region (EUSAIR). Opšti cilj te strategije je promovisanje održivog ekonomskog i društvenog prosperiteta u regionu putem rasta i stvaranja radnih mjesta, kao i putem unaprjeđenja njegove privlačnosti, konkurentnosti i povezanosti, uz istovremeno očuvanje životne sredine i obezbjeđivanje zdravih i uravnoteženih morskih i obalskih ekosistema. To će biti postignuto kroz saradnju među zemljama koje imaju velik dio zajedničke istorije i geografije. Jačanjem sprovođenja postojeće politike EU u regionu, ova strategija donosi jasnou dodatnu vrijednost EU, nudeći pri tom zlatnu priliku svim zemljama učesnicama da usklade svoju politiku s opštom vizijom EU-2020. Time će doprinijeti i približavanju zemalja zapadnog Balkana Evropskoj uniji nudeći im mogućnosti za tjesnu saradnju sa zemljama članicama u rješavanju zajedničkih izazova i korišćenju prilika karakterističnih za region.

Strategija ima koristi od:

- iskustva međuvladine Jadransko-jonske inicijative, dugog više od decenije. Uspješna saradnja je već stvorila jake veze među zemljama učesnicama, a kao sporedni rezultat nastala je i regionalna saradnja među gradovima, privrednim komorama i univerzitetima;

¹ Međuvladina Jadransko-jonska inicijativa je pokrenuta 2000. godine s ciljem jačanja regionalne saradnje, unaprjeđenja političke i ekomske stabilnosti, stvarajući tako čvrstu osnovu za proces evropskih integracija.

- Pomorske strategije za Jadransko i Jonsko more, koju je Komisija donijela 30. novembra 2012. godine², a koja se bavi mogućnostima za „plavi rast” morskog bazena;
- poklapanja trenutka njenog pokretanja i početka perioda programiranja 2014.-2020. To joj omogućava da bude sistematski ugrađena u programe EU, nacionalne i regionalne programe, te da mobiliše sve politike i programe za podršku takvom pristupu;
- lekcija naučenih iz postojećih makroregionalnih strategija³, tj. Strategije EU za region Baltičkog mora i Strategije EU za dunavski region, a u vezi sa saradnjom sa zemljama koje nisu članice EU. Te lekcije ukazuju, na primjer, na potrebu da se pažnja usmjeri ka ograničenom broju zajedničkih izazova i/ili prilika, te da se osigura vlasništvo, posvećenost i liderstvo zemalja učesnika. One takođe ukazuju i na potrebu za jačanjem institucionalnih i administrativnih kapaciteta.

2. IZAZOVI I PRILIKE

2.1 IZAZOVI

Jadransko-jonski region se suočava s nizom zajedničkih izazova. Istoriski gledano, na značajan dio njih uticale su teške političke i ekonomske okolnosti, kao i konflikt. Međutim, pristupanje Slovenije i Hrvatske Evropskoj uniji, kao i perspektiva za ulazak u EU drugih zemalja, nude priliku za jačanje veza i prevazilaženje nasljeđa prošlosti. Glavni izazovi su:

- **socioekonomска неједнакост:** postoje oštri kontrasti među zemljama, kako u pogledu BDP-a po glavi stanovnika, tako i u pogledu stope nezaposlenosti. Dok neki regioni imaju BDP po glavi stanovnika koji je za 20% iznad prosjeka EU i stopu nezaposlenosti od 4%, drugi imaju BDP po glavi stanovnika koji je 70% ispod tog prosjeka, te stopu nezaposlenosti od 30%. Zbog nedostatka kapaciteta, preduzeća ne koriste dovoljno transnacionalnu dimenziju marketinga, inovacija ili istraživanja, naročito u plavoj ekonomiji. Grupe koje obuhvataju poslovanje, istraživanje i javni sektor su retke;
- **saobraćaj:** region ima značajne infrastrukturne nedostatke, naročito između dugogodišnjih članica EU i ostalih zemalja, što za rezultat ima lošu pristupačnost. Putnoj i željezničkoj mreži zapadnog Balkana naročito treba hitna obnova, otklanjanje uskih grla i nedostajućih veza, intermodalne veze, sistemi za upravljanje saobraćajem i nadogradnja kapaciteta. Povećava se zagušenje pomorskog saobraćaja, dok je kapacitetima za nadzor i koordinaciju potrebna nadogradnja. Dugo čekanje i procedure na granicama još više koče kretanje. Višemodalni transport je slabo razvijen;
- **energija:** povezanost električnih mreža i dalje je neadekvatna, sprječavajući razvoj integrisanog tržišta energije, ograničavajući kapacitete i koćeći profitabilno korišćenje obnovljivih izvora energije. Pored toga, da bi se obezbjedilo efikasno i raznovrsno snabdijevanje, neophodne su investicije u gasne mreže, uključujući postrojenja za TPG;

² COM(2012)713

³ COM(2011)381; SEC(2011)1071; COM(2012)128, COM(2013)181; COM(2013)468; SWD(2013)233

- **Životna sredina:** čovjek povećanom upotrebom pomorskog i obalnog prostora ugrožava ekosisteme. Neodržive turističke aktivnosti vrše pritisak na vodu, zemljište i biodiverzitet. Jadransko more je osjetljivo na zagađenje zbog toga što je plitko i poluzaklonjeno⁴. Izlovljavanje, odbačena ribolovačka oprema i ekološki nezdrava akvakultura ugrožavaju morski biodiverzitet, kao i ljudsko zdravlje. Neprerađene otpadne vode i čvrst otpad iz izvora čije je sjedište uglavnom na kopnu, oticanje vještačkih đubriva uslijed poljoprivrednih aktivnosti koje dovodi do eutrofikacije, invazivne vrste iz balastnih voda, kao i zagađenje nastalo zbog traženja nafte i gasa dodatno pogoršavaju situaciju. Kvalitet vazduha, često pogoršan lokalnim klimatskim i geografskim uslovima, ugrožavaju emisije zagađujućih materija od aktivnosti morskog transporta i aktivnosti na obali (luke, industrija). Protivzakonit lov na ptice selice utiče i na EU u cjelini. Mreže zaštićenih područja, kao što su NATURA 2000 i Smaragd, još uvijek nisu završene;
- **Opasnosti i rizici, kako prirodni, tako i oni koje stvara čovjek, a u vezi su s klimatskim promjenama:** pored jake seizmičke aktivnosti, region je ranjiv i izložen negativnim uticajima klimatskih promjena. Nedostatak zajedničke procjene rizika, upravljanja rizikom od katastrofa i integrisane strategije za ublažavanje i prilagođavanje predstavljaju veliki izazov. Pošto imaju nejednako iskustvo, resurse i znanje, zemlje ne mogu same da se bore s rastućim nivoima mora, poplavama, sušama, erozijom tla i šumskim požarima;
- **Administrativni i institucionalni problemi:** kapaciteti na nacionalnom, regionalnom ili lokalnom nivou moraju biti pojačani da bi se obezbjedilo to da strukture budu sposobljene za rad s prekograničnim partnerima, kao i za uzajamnu koordinaciju politika. Prilikom usklađivanja sa zakonodavstvom EU i pristupanja finansijskim instrumentima, zemlje rizikuju rad različitom brzinom, kočeći time sprovodenje makroregionalnog pristupa. Postoje i problemi u vezi s korupcijom, što ugrožava povjerenje javnosti i razvoj. Migratori pritisak i prekogranični organizovani kriminal zahtijevaju uskladenu politiku bezbjednosti granica.

2.2 PRILIKE

Region nudi i mnoge prilike, s mnogo potencijala za pametan, održiv i inkluzivan rast:

- **Plava ekonomija** može dati glavni doprinos rastu. Kreće se od razvijanja plavih tehnologija do održive proizvodnje i potrošnje morske hrane. Obuhvata tržišne segmente u, na primjer, aktivnostima koje se odnose na rekreaciju, slobodno vrijeme i mala krstarenja. Inovacije mogu omogućiti da se ranjivi sektor brodogradnje preorijentiše na plovila koja imaju nisku emisiju štetnih materija i koja su energetski efikasna⁵, kao i da sarađuje s povezanim sektorima, uključujući pomorsku opremu i robotiku;
- **Povezanost:** region se nalazi na glavnoj raskrsnici Evrope. Jadransko-jonski bazen je prirodni vodotok koji prodire duboko u EU. Time se obezbjeđuje najjeftiniji morski put od Dalekog istoka, preko Sueckog kanala, koji skraćuje udaljenost do tržišta centralne Evrope za 3.000 km u odnosu na putovanje preko sjevernih luka. Postoji mogućnost za

⁴ Prosječna dubina sjevernog Jadrana je oko 50 metara. Vode Jadranskog mora se razmjenjuju s vodama Mediterana samo jednom na svake 3 ili 4 godine.

⁵ U smislu SO₂, NO₂ i finih čestica.

unaprjeđenje povezanosti kopna i mora i intermodalnog saobraćaja, povećavajući konkurentnost privreda u zaleđu luka;

- **Kulturno i prirodno nasljeđe i biodiverzitet:** u kombinaciji s njegovom izuzetnom prirodnim ljepotom, kulturno, istorijsko i arheološko nasljeđe regiona je jedna od njegovih najvećih prednosti. Ponosi se svjetski poznatim gradovima (Venecija, Dubrovnik, Mostar, Atina) i prirodnim znamenitostima (Plitvička jezera i Skadarsko jezero). Ima i veliku biološku raznovrsnost: ima izuzetno bogatu floru, naročito u ekoregionu Dinarskog luka;
- **Turizam:** s obzirom na to da već brzo raste i da predstavlja glavni doprinos BDP-u, turizam bi mogao imati još koristi od pojačane i održive saradnje koja bi proširila tržište i produžila turističku sezonu. Region može postati okvir za održive, odgovorne i raznovrsne turističke proizvode i usluge. Postojeće komercijalne prilike mogu se dinamičnije koristiti, na primjer u vidu krstarenja od kojih lokalne privrede imaju koristi i u vidu rekreativnog ribolova. Upravljanje održivim razvojem turizma može ukinuti birokratiju, stvoriti bolju poslovnu klimu, tj. klimu za mala i srednja preduzeća, ustanoviti opšte standarde, pravila i statistiku, kao i promovisati javno-privatna partnerstva.

3. ODGOVOR: AKCIONI PLAN

U svom izvještaju⁶ o dodatnoj vrijednosti makroregionalnih strategija, Komisija je preporučila da se nove makroregionalne strategije koncentrišu na ograničen broj dobro definisanih ciljeva, koji odgovaraju specifičnim potrebama za pojačanom saradnjom i saradnjom na visokom nivou. Koristeći pristup odozdo prema gore, sprovedene su, dakle, detaljne konsultacije s interesnim grupama da bi se utvrdili jasni ciljevi karakteristični za region.

U tom smislu biće sproveden kontinuirani⁷ akcioni plan koji prati strategiju i proširuje pomorsku dimenziju kako bi ona obuhvatila zaleđe. Strukturisan oko četiri nezavisna stuba od strateške važnosti, on predstavlja spisak mogućih, indikativnih akcija. Ti stubovi su sljedeći:

1. plavi rast
2. povezivanje regiona (saobraćajne i energetske mreže)
3. kvalitet životne sredine
4. održivi turizam.

Utvrđena su i dva multidisciplinarna aspekta:

- izgradnja kapaciteta, uključujući komunikaciju, za efikasno sprovođenje i za podizanje javne svijesti i dobijanje podrške javnosti;
- istraživanje i inovacije za podsticanje rasta, konkurentnosti i zapošljavanja visokokvalifikovane radne snage. Saradnja unutar transnacionalnih mreža može iznijeti na tržište nove ideje, te pomoći u razvijanju novih proizvoda i usluga.

Pored toga, ublažavanje posljedica klimatskih promjena i prilagođavanje njima, kao i upravljanje rizicima od katastrofa predstavljaju horizontalne principe za sva četiri stuba.

⁶ COM (2013) 468 od 27.6.2013.

⁷ Akcioni plan će biti periodično revidiran i ažuriran, kako se budu javljale nove potrebe.

Proces konsultacija je unutar svakog stuba identifikovao ograničen broj tema za akcioni plan kojima je potrebna hitna pažnja, istovremeno izvlačeći najveću korist od zajedničkog djelovanja. Te teme su takođe relevantne i za politiku EU, a naročito one s teritorijalnom dimenzijom. Odabrane teme u svakom stubu predstavljene su ispod.

3.1. PLAVI RAST

Cilj ovog stuba, koji koordinišu Grčka i Crna Gora⁸, jeste pokretanje inovativnog pomorskog i morskog rasta u regionu putem unaprjeđenja održivog privrednog razvoja i prilika za zapošljavanje i poslovanje u plavoj ekonomiji, uključujući ribarstvo i akvakulturu. U te svrhe moraju se promovisati grupe koje obuhvataju istraživačke centre, javne agencije i privatne kompanije. Koordinisano upravljanje ribarskim područjem će unaprijediti prikupljanje podataka, praćenje i kontrolu. Zajednički napor u planiranju i povećani kapaciteti administracije i saradnje će unaprijediti korišćenje postojećih resursa i upravljanje pomorskim dobrima na nivou morskog bazena.

Plave tehnologije

Stvaranje radnih mjesta za visokokvalifikovanu radnu snagu i prilika za razvoj privrede, fokusiranjem na istraživanje i inovacije, razvoj grupa i prenošenje znanja u vezi s plavim tehnologijama karakterističnim za region i povezanim s regionalnim i nacionalnim pametnim strategijama specijalizacije (npr. ekološka brodogradnja, jedriličarstvo, biotehnologije, podvodna robotika).

Ribarstvo i akvakultura

Veća isplativost i održivost ribarstva i akvakulture unaprjeđenjem prikupljanja podataka, praćenja i kontrole, sprovodenjem višegodišnjih planova za upravljanje ribarskim područjima na nivou morskog bazena, usklađivanjem standarda, unaprjeđenjem vještina i kapaciteta za usklađivanje s pravilima i standardima EU i povećanjem dodatne vrijednosti lokalnih lanaca vrijednosti morske hrane, naročito putem specijalnih platformi za istraživanje i inovacije, zajedničkog razvoja tržišne inteligencije i transparentnijeg marketinga i obrade.

Pomorske i morske usluge i upravljanje pomorskim i morskim dobrima

Unaprjeđenje administrativnih i institucionalnih kapaciteta, pomorskih usluga i bolje upravljanje, uključujući dijeljenje podataka, zajedničko planiranje i koordinisano upravljanje postojećim resursima (npr. pomorsko prostorno planiranje i integrисано upravljanje obalskim područjem).

Primjeri ciljeva do 2020. godine mogli bi obuhvatiti:

- rast od 20% - u poređenju s polaznom osnovom - u investicijama u istraživanje plavih tehnologija;

⁸ Par zemalja - jedna članica EU, druga ne - koordinisale su razvoj akcionog plana do one mjeru do koje se odnosio na stub koji su odabrali.

- donošenje i sprovođenje višegodišnjih planova za upravljanje ribarskim područjima na nivou morskog bazena;
- 100% vode obuhvaćeno nacionalnim pomorskim prostornim planiranjem i 100% obale obuhvaćeno integrisanim upravljanjem obalskim područjem i u potpunosti pripremljeni mehanizmi za njihovo sprovođenje.

3.2. POVEZIVANJE REGIONA

Cilj ovog stuba, koji koordinišu Italija i Srbija⁹, jeste unaprjeđenje saobraćajnih i energetskih veza u regionu i s ostatkom Evrope. U regionu je potrebno razviti međusobno povezane i održive saobraćajne i energetske mreže. Potrebna je saradnja da bi se smanjio broj uskih grla i da bi se razvile infrastrukturne mreže i regulatorni okviri. Koordinisano praćenje pomorskog saobraćaja i višemodalnog transporta povećaće konkurentnost.

Pomorski saobraćaj

Bezbjedan pomorski saobraćaj zavisi od usklađenih sistema za nadzor i stvaranje modernih intermodalnih luka, koje rade u grupama. Za unaprjeđenje upravljanja saobraćajem s obzirom na situaciju zagušenosti, kao i u cilju globalne konkurentnosti, naročito u odnosu na luke u sjevernoj Evropi, potrebna je saradnja među zemljama i lukama.

Intermodalne veze sa zaleđem

Da bi se pružila podrška povećanju pomorskog transporta robe, moraju se unaprijediti intermodalne veze s područjima u zaleđu. Razvijanje čvorova i čvornih mjesta koja kombinuju pomorski, željeznički, drumski, vazdušni i unutrašnji vodeni saobraćaj moraju se graditi na održivim planovima saobraćaja povezanim, između ostalog, s lokalnim i regionalnim planovima u vezi s kvalitetom vazduha. Zajedničke mjere, kako materijalne, tako i nematerijalne, treba da smanje uska grla na granicama.

Energetske mreže

Tri cilja energetske politike EU – konkurentnost, sigurnost snabdijevanja i održivost – biće postignuta putem dobro međusobno povezanog tržišta energije. Potrebne su investicije da bi se povezale električne mreže i završili gasovodi. Biće sprovedene regulatorne mjere za otklanjanje barijera za prekogranične investicije.

Primjeri ciljeva do 2020. godine mogli bi obuhvatiti:

- udvostručavanje trenutnog udjela jadransko-jonskog regiona u kontejnerskom saobraćaju, ograničavajući istovremeno uticaj na životnu sredinu;
- smanjenje vremena provedenog na regionalnim graničnim prelazima za 50%.

⁹

Vidjeti fusnotu 8

3.3. KVALITET ŽIVOTNE SREDINE

Cilj ovog stuba, koji koordinišu Slovenija i Bosna i Hercegovina¹⁰, jeste rješavanje pitanja kvaliteta životne sredine putem saradnje na nivou regiona. On će doprinijeti dobrom ekološkom statusu morskih i obalskih ekosistema, smanjujući zagađenje mora, ograničavajući, ublažavajući i kompenzujući prekrivanje tla¹¹, smanjujući zagađenje vazduha¹² i zaustavljujući gubitak biodiverziteta i propadanje ekosistema. Zajedničko djelovanje s ciljem očuvanja ekoregiona koji se prostiru na području nekoliko zemalja je korisno za prirodno nasljeđe Evrope: ono takođe obezbjeđuje to da ulaganja u infrastrukturu ne pogoršaju stanje u životnoj sredini, ne naruše pejzaž, niti povećaju zagađenje.

Morska životna sredina

- **Prijetnje obalskom i morskom biodiverzitetu:** pritisak na morske i obalske ekosisteme se smanjuje boljim poznavanjem biodiverziteta, te koordinisanim sprovođenjem pomorskog prostornog planiranja/integriranog upravljanja obalskim područjem, odgovarajućih zakona iz oblasti zaštite životne sredine¹³ i zajedničke ribarske politike. Unapređenje prekograničnih mreža zaštićenih morskih područja na otvorenom moru i razmjena najbolje prakse među njihovim rukovodećim organima još više doprinosi očuvanju biodiverziteta.
- **Zagadenje mora:** koordinisana ulaganja u postrojenja za preradu vode i čvrstog otpada, zajednički napor u rješavanju pitanja u vezi s kompletnim životnim ciklusom morskog otpada, dijeljenje kapaciteta za sprječavanje i reagovanje u slučaju izlivanja nafte i drugog velikog zagađenja, ograničavanje podvodne buke, kao i podizanje svijesti poljoprivrednika o negativnim uticajima pretjerane upotrebe nitrata, u značajnoj mjeri će umanjiti prijetnje za živi svijet u moru i ljudsko zdravlje.

Transnacionalna kopnena staništa i biodiverzitet

Biće podsticano zajedničko prekogranično upravljanje ekoregionima, kao i zdravim populacijama velikih mesojeda, a biće podsticane i mjere za veću usklađenost s pravilima lova na ptice selice.

Primjeri ciljeva mogu obuhvatiti:

- uspostavljanje zajedničke platforme svih zemalja za prikupljanje podataka, istraživanje i analizu do kraja 2015. godine;
- jačanje mreža NATURA 2000 i Smaragd i uspostavljanje koherentne mreže zaštićenih morskih područja po Okvirnoj direktivi o pomorskoj strategiji do 2020. godine;
- 10% površine Jadranskog i Jonskog mora do 2020. godine u zaštićenim morskim područjima, u skladu s međunarodnim obavezama.

¹⁰ Vidjeti fusnotu 8

¹¹ SWD(2012) 101 – Smjernice za najbolju praksu koja ograničava, olakšava ili kompenzuje zaptivanje tla.

¹² U smislu SO₂, NO₂, finih čestica i ozona.

¹³ Naročito Okvirna direktiva o pomorskoj strategiji i Direktive EU o staništima i pticama.

3.4. ODRŽIVI TURIZAM

Cilj ovog stuba, koji koordinišu Hrvatska i Albanija¹⁴, jeste razvoj punog potencijala regiona u pogledu inovativnog, održivog, odgovornog i kvalitetnog turizma. Unošenje raznovrsnosti u turističke proizvode i usluge, uz rješavanje pitanja njihovog sezonskog karaktera, unaprijediće poslovanje i stvoriti radna mjesta. Marketing jadransko-jonskog „brenda“ turističkih proizvoda i usluga na globalnom nivou povećaće potražnju.

Raznovrsna turistička ponuda (proizvodi i usluge)

Potencijal bogatog nasljeđa regiona se još uvijek ne koristi u potpunosti. Može se iskoristiti prednost koju daju klima i tržište za stvaranje jake, poslovno orijentisane dinamike zasnovane na najboljoj praksi. U akcionim planovima teritorijalnog razvoja može se promovisati alternativa, turizam tokom cijele godine. Unošenje raznovrsnosti i poboljšanje kvaliteta turističke ponude predstavljaju ključ za održive turističke proizvode i usluge.

Održivo i odgovorno upravljanje turizmom (inovacije i kvalitet)

Potrebno je više mjera za održivi i odgovorni razvoj među interesnim grupama u turizmu. One obuhvataju opšte standarde i pravilnike, smanjujući negativan uticaj masovnog turizma na životnu sredinu, unaprjeđivanje vještina i uključivanje svih interesnih grupa (javnih, privatnih, posjetilaca) u promovisanje koncepta održivog i odgovornog turizma.

Primjeri ciljeva do 2020. godine mogli bi obuhvatiti:

- povećanje turističkih posjeta van sezone za 50%;
- stvaranje 5 novih makroregionalnih turističkih ruta.

4. UPRAVLJANJE I SPROVOĐENJE

Iskustvo s postojećim makroregionalnim strategijama pokazuje da su dobri i stabilni mehanizmi za upravljanje od ključne važnosti za njihovo efikasno sprovođenje. Izvještaj Komisije o upravljanju iz maja 2014. godine¹⁵ prepoznaće tri glavne potrebe: jače političko vođstvo, efikasno donošenje odluka i dobru organizaciju.

Bolje upravljanje ne znači nova sredstva ili birokratiju, već kako i ko sprovodi strategiju i pokreće i finansira zajedničko djelovanje. Upravljanje mora imati kako političku, tako i operativnu dimenziju, gdje nadležna ministarstva i organi za sprovođenje postavljaju strateške ciljeve, a zatim vode računa o tome da se rad strogo prati. To će dati bolje rezultate i postići veći uticaj.

Koordinacija

Koordinacija je potrebna među zemljama učesnicama, a i između različitih ministarstava i različitih nivoa donošenja odluka unutar svake zemlje. Za svaki stub ponaosob, po dva

¹⁴ Vidjeti fusnotu 8

¹⁵ Izvještaj Komisije o upravljanju makroregionalnim strategijama, COM(2014)284 od 20. maja 2014. godine.

koordinatora iz relevantnih ministarstava koji predstavljaju dvije različite zemlje radiće u tjesnoj saradnji s partnerima izvan granica na razvijanju i primjeni akcionog plana.

Komisija će djelovati kao nezavisni savjetnik i obezbjediti perspektivu EU, uz podršku grupe višeg nivoa za makroregionalne strategije s predstavnicima EU-28, kao i s predstavnicima zemalja koje nisu članice EU, a koje učestvuju u tim strategijama.

Sprovođenje

Ključni uslovi za dobro sprovođenje obuhvataju:

- zemlje koje prepoznaju strategiju kao nešto što prevazilazi sektorske politike i što je od interesa za svaki nivo vlasti;
- punu i efikasnu uključenost zemalja koje nisu članice EU na svim nivoima;
- visok nivo političke podrške, s ministarstvima koja određuju opšti smjer strategije, preuzimajući vlasništvo i odgovornost, uskladjujući politiku i sredstva, kao i obezbjeđujući resurse i status za tehničke nivoe i nivoe na kojima se donose odluke;
- obezbjeđenje od strane Komisije, kao garanta dimenzije EU, strateškog pristupa na nivou EU;
- praćenje i ocjenjivanje napretka, kao i obezbjeđivanje smjernica za sprovođenje, što vrše zemlje;
- kvalitetno korišćenje rada postojećih regionalnih organizacija;
- pružanje pouzdane podrške koordinatorima stubova, naročito korišćenje institucionalne pomoći i pomoći u izgradnji kapaciteta iz programa transnacionalne jadransko-jonske saradnje 2014-2020;
- uključivanje ključnih ciljnih interesnih grupa: nacionalnih, regionalnih i lokalnih vlasti, članova parlamenta (regionalnih, nacionalnih i evropskih), ekonomskih i socijalnih aktera, građanskog društva, akademske zajednice i NVO.

Da bi strategija bila započeta na čvrstoj osnovi, moraju se donijeti rane odluke o ovim pitanjima.

Finansiranje

Strategija se sprovodi, između ostalog, mobilizacijom i uskladivanjem postojećih nacionalnih finansijskih sredstava i onih iz EU, a tiču se četiri stuba i tema. Podržavanjem strategije, vlade zemalja učesnica se obavezuju na korišćenje ovih finansijskih sredstava za sprovođenje akcionog plana. Naročito Evropski strukturni i investicioni fond i Instrument za prepristupnu pomoć za 2014-2020. godine obezbjeđuju značajne resurse i širok spektar alata i tehničkih opcija.

Dostupni su i drugi fondovi i instrumenti relevantni za stubove, naročito Horizont 2020 za sve stubove, Pomoć za povezivanje Evrope za stub 2, program LIFE za stub 3, kao i za ublažavanje posljedica klimatskih promjena i prilagođavanje njima, i, za stub 4, program COSME za mala i srednja preduzeća. Dostupna su i druga sredstva, naročito iz investicionog okvira za zapadni Balkan, Evropske investicione banke i drugih međunarodnih finansijskih institucija.

Ti fondovi i instrumenti treba da ostvare značajan uticaj i privuku finansijska sredstva od privatnih investitora. Strategija će takođe koristiti ono što je urađeno putem druge dvije makroregionalne strategije za inovativno finansiranje.

Izvještavanje i ocjena

Ocjena će biti zasnovana na radu koordinatora za stubove, koji će izvještavati o napretku u ispunjavanju ciljeva.

Da bi bile popunjene praznine u dostupnim podacima potrebnim za uspostavljanje polazne osnove, naročito u zemljama koje nisu članice EU, prikupljanje podataka će biti promovisano kao multidisciplinarno pitanje kapaciteta putem programa transnacionalne jadransko-jonske saradnje. Iako je to glavni pokazatelj uspjeha u sprovođenju akcionog plana, kao prvi korak moraju biti razvijeni detaljniji pokazatelji.

Zemlje učesnice će organizovati godišnji forum na kom će ocjenjivati rezultate, konsultovati se u vezi s revidiranim akcijama i razvijati nove pristupe.

5. VEZE S POLITIKOM EU

Pošto ne zahtijeva izmjene zakonodavstva EU, ova strategija ima za cilj jačanje politike EU u vezi s ovim regionom¹⁶. Ona takođe podržava veće poštovanje zakonskih obaveza EU, rješavanje propusta i praktičnih teškoća koje dovode do kašnjenja, naročito u vezi s jedinstvenim tržistem i životnom sredinom¹⁷. Naglasak je stavljen na integrисани pristup, koji povezuje različite oblasti politike s ciljem teritorijalno povezanog sprovođenja politike EU. Time se naglašava povezanost politike i programa EU, uključujući strategije EU o biodiverzitetu¹⁸, prilagođavanju klimatskim promjenama¹⁹ i *okvirne programe EU za istraživanje i razvoj*.

6. ŠIRE VEZE

Treba obezbjediti koordinaciju sa strategijom EU za dunavski region koja ima dodirne tačke s ovom strategijom, kao i s budućom strategijom EU za alpski region. Program INTERACT može odigrati centralnu ulogu u tom pogledu.

Mora se tražiti sinergija s drugim međuvladinim organima, u skladu s geografijom strategije, poput Jadransko-jonske inicijative (JJI), ili s drugačijim/širim opsegom, poput Savjeta za regionalnu saradnju (SRS) ili Centralno-evropske inicijative (CEI).

Važna je koordinacija s programima i inicijativama širom Mediterana²⁰ i usaglašenost s postojećim zakonskim okvirima²¹.

¹⁶ Kao što su Direktiva o pomorskom prostornom planiranju, Zajednička ribarska politika, politika EU u vezi s upravljanjem rizikom od katastrofa, transevropske mreže (saobraćaj i energetika), buduće Transportne zajednice itd.

¹⁷ Naročito Direktiva o pticama i staništima, Okvirna direktiva o vodama, Okvirna direktiva o pomorskoj strategiji, Direktiva o nitratima, kvalitetu ambijentalnog vazduha, nacionalnoj gornjoj granici emisija i Okvirna direktiva o otpadu.

¹⁸ COM(2011)244

¹⁹ COM(2013)216

²⁰ Naročito s Unijom za Mediteran i Generalnom komisijom za ribarstvo Mediterana.

7. ZAKLJUČAK

Nakon godina teških političkih i ekonomskih okolnosti, jadransko-jonski region ima svjetliju budućnost. Obezbjedivanjem opšteg okvira za koordinaciju politika i teritorijalnu saradnju, strategija će od regionala načiniti bolje mjesto za život, rad i uživanje. Može biti okvir za rast, radna mjesta i ideje i kapija ka drugim dijelovima svijeta. Zajednički napori mogu dobro pripremiti ovaj region za izazove i prilike 21. vijeka.

Komisija stoga poziva Savjet da podrži ovo Saopštenje. Evropski parlament, Komitet regionala i Evropski ekonomski i socijalni komitet su takođe pozvani da razmotre ovaj dokument.

²¹ Naročito s Konvencijom iz Barselone o zaštiti morske životne sredine i priobalnog područja Sredozemlja.

DODATAK**MAPA STRATEGIJE EU ZA JADRANSKO-JONSKI REGION**